

ŞİKÂRÎ'NİN KARAMAN-NÂMESİ'NİN 13 VE 14. YÜZYIL KÜRT TARİHİ YAZIMINA KATKILARI

Doç. Dr. Kenan BOZKURT

Batman Üniversitesi- Fen Edebiyat Fakültesi- Türk Dili ve Edebiyatı / Türkiye

ÖZET

1928'de Cumhuriyet'in Türkçülük ideolojisinin bir tezahürü olarak ortaya çıkan ve büyük eleştirilere sebep olan Türk tarih tezi, Anadolu'nun coğrafyasını şekillendiren; ancak Türk olmayan milletlerin inkârı üzerine kurgulanmış iç ve dış siyasî kaygılardan dolayı benimsenmiş bir tarih tezidir. İnkâr ve asimilasyon düşüncesinin akademik alandaki yansıması olan bu tez, sadece ötekinin tarihini inkâr etmekle yetinmemiş; ötekiye ait olan tarihi de kendine mal etmiştir. Bu amaçla da tarihi kaynaklar çarpıtılmış, şahsiyetlerin ve mimari eserlerin isimleri değiştirilmiş ya da ötekiye dair her şeye karşı "yok" tavrı içine girilmiştir. Bu tavırdan en ağır darbeyi alan, Cumhuriyet'in ilanından sonra öteki olarak bile kabul edilmeyen Kürt'ün tarihi olmuştur. Türk tarihini 1071'de Türklerin Anadolu'ya ayak basmasıyla başlatan bu anlayış, Anadolu tarihini anlatırken Türk'ün tarihine odaklanmıştır; Kürtlerin bu coğrafyada kurduğu devletleri, beylikleri, Türk boylarıyla yaptıkları savaşları görmezden gelmiştir. Böylece Kürtler, Türklerin kendilerine hükmettikleri, hiçbir iradesi olmayan pasif bir nesne olarak ele alınmıştır. Kürtlerin aktif bir özne olduğu ve hem kendi tarihine hem de Osmanlı tarihine yön verdiği önemli olaylardan biri olan Çaldıran Savaşı'nda bile varlıkları maalesef Cumhuriyet sonrası kaynaklarda inkâr edilmiştir. Ancak Osmanlı döneminde yazılan bazı tarih kaynakları ele alındığında Kürtlerin Anadolu'nun tarihini şekillendiren, güçlü bir iradeye sahip olan bir millet olduğu görülmektedir.

Osmanlı döneminde yazılan bu tarihlerden biri de Şikârî'nin kaleme aldığı eserdir. Kataloglarda *Kitâb-ı Karamaniyye*, *Kitâb-ı Tevârîh-i Karamaniyye* şeklinde anılan Karamanoğullarının tarihini anlatıldığı "*Karaman-nâme*" adlı eser, Osmanlı tarih yazım geleneğinden farklı olarak yazılmış ve muhalif kimliğiyle ön plana çıkmıştır. Bu da eserin önemini oldukça artırmıştır. Nitekim hâkim Osmanlı tarih yazımı anlayışının tarih eserlerini tamamen etkisi altına alması sonucu yalnız birkaç muhalif eser günümüze kadar ulaşabilmiştir. Bu yönüyle *Karamanoğulları Tarihi*, Osmanlı karşıtı ve Karamanoğlu yanlısı tutumuyla ayrı bir özellik gösterir. Eserin bu muhalif ve taraflı kimliği, 14 ve 15. yüzyıllarda Anadolu birliği önündeki en güçlü yapı olan Karamanoğullarının Osmanlı propagandalarına karşılık vermek için yazılmış bir metin olarak nitelenmesine neden olmuştur. Bütün bu ithamlara rağmen eser, konu edindiği dönemle ilgili olarak yazılmış eldeki tek eser olma özelliğini korumaktadır. Bu yönüyle Şikârî, tarihinde sadece Karamanoğullarının tarihine odaklanmaz. Moğol İstilas'ının yarattığı kaos döneminde Anadolu'ya hâkim olmaya çalışan beyliklerin mücadelesine dâhil olan Kürt beylerinin Türklerle mücadelesini ve Orta ve Batı Anadolu'da kurdukları beylikleri de ele almaktadır. Şikârî, eserinde bir taraftan Orta Anadolu'da varlığı bilinçli bir şekilde görmezden gelinen

Kürtleri ele alırken bir taraftan da Dulkadiroğulları, Eşrefoğulları, Menteşaoğulları, Germiyanogulları gibi beyliklerin Kürt kimliklerini de gözler önüne sermektedir. Eserin verdiği bu bilgiler, inkâr ve ret üzerine kurulan Türk tarih yazıcılığının karartmaya çalıştığı iki yüz yıllık Kürt tarihine ışık tutmaktadır. Sonuç olarak Şikârî'nin *Karaman-nâme*'si içerdiği bazı eksikliklere rağmen tarihçiler tarafından eleştirilse de Anadolu'nun iki asırlık tarihine ışık tutması hasebiyle çok önemli bir eserdir. Nitekim 13. yüzyıl ve sonrası Orta ve Batı Anadolu'daki Kürt ve diğer beyliklerin faaliyetleri hakkında bilgi veren elimizdeki tek kaynaktır. Eserin sahip olduğu bu özelliklerden dolayı bütün olumsuzluklarına rağmen dönemine ışık tutan önemli eserlerden biri olarak kabul edilmesi de bu özelliğinden ileri gelir.

Bu çalışmada Orta Anadolu Kürtlerini konu alan en eski kaynaklardan bir olan Şikârî'nin tarihinden hareket edilerek 13. yüzyılda Orta ve Batı Anadolu'da Kürtlerin Türklerle giriştikleri mücadele ele alınacak ve Türk tarih tezinin bir sonucu olarak bugün Türk kabul edilen bazı beyliklerin aslında Kürt beylikleri olduğu ve bunların tarihi çarpıtılarak Türklere nasıl mal edildiğinin üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Kürtler, Kürt Tarih Yazıcılığı, Anadolu, Şikârî, Karaman-nâme.*

Giriş:

Türk tarih tezinin bir sonucu olarak kaleme alınan kaynaklarda Anadolu tarihi, genel olarak Türklerle başlatılır. Daha eski çağları anlatan eserlerde ise devletler ele alınır; ancak kurucu unsurlar, hiçbir şekilde irdelenmez. Özellikle Selçuklularla beraber Anadolu'da başlayan Türk tarihinde Türkler, tek aktif özne olarak lanse edilir ve onların Rumlarla, Gürcülerle, Araplarla, Farslarla, Ermenilerle yaptıkları mücadele büyük bir destansı hava içinde anlatılır. Ancak Anadolu'nun asli unsuru olan Kürtler söz konusu olduğunda ses kısılır. Kürtlerden ya hiç bahsedilmez ya da kaçamak bir ifade ile Kürtlerden pasif bir özne ya da bir nesne gibi söz edilip geçitirilir. Örneğin Kürt-Türk işbirliğinin en önemli göstergelerinden biri olan Malazgirt Savaşı anlatılırken Kürtlerin rolü hiç gündeme getirilmez. Ya da İdris-i Bidlisî'nin siyasi dehasının bir ürünü olan 1514 Kürt-Osmanlı ittifakının bir sonucu gelişen ve Kürtlerin desteğiyle kazanılan Çaldıran Savaşı'ndan bahseden bazı günümüz Osmanlı tarihleri bu savaşta Kürtlerin adını zikretmekten şiddetle kaçınarak onların bu savaşta varlıklarını yok sayar (bkz. Tektaş, 2013).

Bütün bu yok saymalara rağmen tarihi gerçeklik, bize bambaşka bir şey söyler. Zira Selçuklu kroniklerinden başlanarak yazılan birçok Osmanlı tarihinde Kürtlerin Anadolu'nun siyasi tarihinde pasif bir nesne olmayıp uzun bir dönem bizzat tarihi şekillendiren aktif bir özne olduğunu gösterir. İbni Bibi, Ahmed b. Mahmûd, Yazıcızâde, Âşık Paşazâde, Hadîdî gibi tarihçiler ile anonim Tevarih-i Âl-i Osmânlar, Kürtlerle Türkler arasındaki ilişkileri ayrıntılı bir şekilde anlatmaktadır. Özellikle Selçuklu tarihlerinde ilk dönemden başlayarak Kürtlerin Selçuklularla ilişkileri ve katkılarını irdelemektedir. Aynı zamanda bu eserler, Selçukluların son dönemlerinde kurulan ve Mısır, Suriye, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'daki Hısn-ı Keyfa, Meyyafârikin, Ahlat gibi bazı yörelerin hâkimleri olan Eyyubi devleti ile Anadolu Selçukluları arasındaki ilişkileri, yapılan savaşları tüm yönleri ile anlatır ve bu eserlerde Kürtlerin çok geniş bir alana hükmeden güçlü bir devlete sahip unsurlar olarak ele alınır (Uyar, 2012).

Eyyûbî, Mervânî, Şeddâdî, Rewâdî, Hasenweyhî gibi Selçuklu dönemi Kürt devletleri ile ilgili kaynaklar, zengin bir bilgi verirken Kürdistan'ın dışında Orta ve Batı Anadolu'da yaşayan Kürtlerle ilgili maalesef pek fazla bilgi yoktur. Verilen bazı bilgiler ise sadece bir ayrıntı olarak yer almaktadır. İbn Bibi, Hadîdî, Âşık Paşazâde gibi tarihçiler, bazı Kürt şahsiyetlerden ve onların rolünden bahsetse de bunlar çok da ayrıntılı değildir. Bu kronikler içinde Kürtlerin üstlendiği bu role en ciddi bir şekilde dikkat çeken kaynak Şikârî'nin 16. yüzyılda yazdığı Karaman-nâme'sidir. Bu eser özelde Karamanoğullarının tarihini ele alsa da genel olarak 13-15. yüzyıllar arasında Anadolu'da yaşanan olayları ve Kürtlerin bu olaylardaki rolünü de ele almaktadır. Eser bu özelliğinden dolayı Kürt tarihi için paha biçilmez bir hazinedir.

1. Şikârî ve Karaman-nâmesi

Şikârî'nin hayatı hakkında fazla bilgi olmayıp yaşadığı yüzyılın tezkirelerinde de hakkında fazla bilgi yer almaz. Onun hakkında elde ettiğimiz sınırlı bilgi ise kendi eseri ve Âşık Çelebî ile Kınâlızâde'nin tezkireleridir. Şikârî adlı bir müelliften bahseden dönemin tezkireleri, üç Şikârî'nin varlığını bildirir. Ancak bu tezkireler, Karaman-nâme müellifi olarak herhangi bir Şikârî'den bahsetmez. Şikârî üzerinde araştırma yapan bazı araştırmacılar, adı geçen bu şairlerden birinin eserin müellifi olan Şikârî olduğunu veya olabileceğini söyler. Bu da Acemî Kasım unvanıyla bilinen Kasım Paşa soyuna mensup, Diyarbakır mal defterdarı ve mirlivâ olan Hasan Bey'in oğlu Ahmed'dir (Kınâlızade, 2017; Âşık Çelebî, 2018). Tuğluk (2014)'a göre ise Şikârî'nin babası Mora Beyi olan Hasan Bey olup Çaldıran Savaşında şehit olmuştur. Şikârî, babasına nispetle Hasan Begzâde Ahmed Şikârî olarak da tanınmıştır. Âşık Çelebî (2018), Şikârî'nin akrabaları içinde önemli devlet adamları olduğunu da söyler. O, Mustafa Paşa ve Ahmed Paşa'yı, Kınâlızâde Hasan Çelebî (2017) ise Şemsi Paşa'yı akrabası olarak gösterir. Kaynakların verdiği bilgiye göre Şikârî, dünyaya meyiletmeyen ve daima ahiret âlemini düşünen, uzlet köşesine çekilmeyi tercih etmiş biri olarak tanınmıştır (Tuğluk, 2014). Tabi *Târîh-i Karaman*'ın yazarının tezkirelerde belirtilen bu üç isimden birisini yoksa bunların dışında birisini olduğu günümüzde halen bilinmezliğini muhafaza etmektedir (Taşkıran, 2017).

16. yüzyılda kaleme alınan, Selçukluların son dönemi ile beylikler dönemine ışık tutan Şikârî'nin Karaman-nâme'si ise her ne kadar telif bir eser olarak kaleme alınmış olsa da daha önce Dehannî'nin yazmaya başladığı; ancak yarım kalan Selçuklu Şeh-nâmesi'nin Karamanoğlu Alâeddin Ali Bey'in isteği ile Yârcânî'nin, tamamladığı esere dayanmaktadır (Bozkuş, 2008). Yârcânî, Dehannî'nin bıraktığı yerden başlayarak manzum olarak yazılan esere manzum eklemeler yapmış ve yaşadığı döneme kadarki olaylara yer vermiştir. Şikârî, Yârcânî'nin eserinden 125 yıl sonra eseri Farsçadan Osmanlı Türkçesine mensur olarak tercüme etmiştir. Şikârî'nin *Karaman-nâme*'sinde Yârcânî'nin yapmış olduğu Farsça eserden manzum parçalar bulunur; ancak bahsedilen bu Farsça eser kayıptır. Şikârî, Yârcânî'yle kendi arasındaki 125 yılı, yani eserin 15 ve 16. yüzyıla ait kısmı sonradan yazmıştır. Eklenen bu kısma araştırmacılar, şüpheyi yaklaşmış ve Şikârî tarafından mı ya da başkalarınca mı yazıldığı hususunda şüpheyi düşmüştür. Müellifin çevirdiğini söylediği *Karaman-nâme*'de Alaeddin Bey dönemi sonrası da kaleme alınmış olmasından dolayı genel kanaate göre Şikârî, bu ek kısmı devrin kaynakları ışığında yazmıştır (Taşkıran, 2017, Özgün, 2022). Şikârî, Karamanoğullarının başından geçen kahramanlıklar, savaşlar, entrikaları ve ihanetleri anlattığı bu metinde sadece Yârcânî'nin

eserini tercüme etmemiş, kullandığı “râvi eydür” gibi ifadelerden anlaşıldığına göre müellif, sözlü kaynaklardan da yararlanmışır (Özgün, 2022).

Karaman-nâme, yazılış itibarıyla klasik Osmanlı tarih yazıcılığının bir devamı niteliğindedir. Yazar, doğrudan Karamanoğullarının tarihini anlatmayla başlamamıştır. Eser, Hz. Muhammed’in peygamberliğe başlamasından önce Rum’a hükmeden kayser Yusanus ile başlayıp Yavuz Sultan Selim zamanında Karamanoğlu Kasım Bey’in kethüdası Hocantioğlu tarafından zehirlenmesiyle nihayete erer. Özellikle eserde Karamanoğullarının gücünün zirvesine ulaştığı Alaeddin Bey dönemine odaklanılır ve onun çocukluğu, aldığı eğitim, savaşları, başarıları ve bunların etrafında gelişmiş olan olaylar en ince ayrıntısına kadar işlenir. Müellif, Karamanoğullarının çöküşünü Osmanlıların kadir bilmezliğiyle ilişkilendirerek Osmanlılar ve Karamanlılar arasındaki çekişmenin resmini çizer. Tarafgirane bir tarzla kaleme alınmış olan eserde Osmanlılara, Osmanlıların kökenine dair olumsuz tespitlerde sıkça bulunulur (Özgün, 2022).

Karamanoğulları Tarihi’nin bugüne ulaşan önemli bir bölümü, geç tarihlerde istinsah edilmiştir ve bu kopyaların birçok nüshası mevcuttur. Yusuf’a Kütüphanesi nüshasının çevriyazısı, Konya Mecmuası’nda tefrika edildikten sonra aynı metin, indeks, not, kroki, plan ve resimler ekleyerek tertipleyen Konya Milli Kitaplık Müdürü M. Mesud Koman tarafından Şikârî’nin *Karamanoğulları Tarihi* adıyla baskıya hazırlanmış ve 1946’da Konya’da basılmıştır. Koman, kitap için yazdığı önsözde “Şikârî’nin *Karaman-nâme*’sinin bilinen nüshalarını” yedi tane olduğunu belirtir. Bunlardan en eskisinin Konya Yûsuf Ağa Kütüphanesi’ndeki (nr. 562) 1119/1707 tarihli nüsha olduğu ileri sürülüyorsa da 1113/1701’de istinsah edilen Ankara Millî Kütüphane’deki nüshanın (nr. A 4771) şimdilik bilinen en eski yazma olduğu anlaşılmaktadır. Eserin diğer bazı nüshalar ise şunlardır: Konya İzzet Koyunoğlu Ktp., nr. 13377; Beyazıt Devlet Ktp., Ali Emîrî Efendi, nr. T 458; İstanbul Belediyesi Atatürk Kitaplığı, Muallim Cevdet, nr. 444; Ankara Millî Ktp., nr. A 4771; Berlin, MS, Or. Yp., nr. 3129). Eser üzerinde şu ana kadar dört çalışma yapılmıştır. Yukarıda da belirtildiği gibi eserin Yûsuf Ağa Kütüphanesi’ndeki nüshadan yapılan çeviri yazısı Mesut Koman tarafından 1946’da yayınlanmıştır. Metin Sözen ve Necdet Sakaoğlu tarafından hem faksimile metin hem de çeviri yazıyı ihtiva edilerek 2005 yılında yayınlanmıştır (Yıldız, 2010). Eser üzerinde yapılan en son çalışma ise Murat Dursun Tosun tarafından 2021 yılında yapılmıştır. Tosun, çalışmasında Ali Emîrî’nin hazırladığı çalışmayı esas almıştır. Eserde Kürtlerin faaliyetlerinin yer aldığı kısımlar ise Sedat Ulugana tarafından 2013 yılında *Anadolu’da Kürdistan Orduları* adıyla yayınlanmıştır.

2. Karaman-nâme’nin Kürt Tarih Yazımındaki Önemi

Destansı bir üslupla kaleme alınmış olan Şikârî’nin *Karaman-nâme*’de olayların abartılı bir dille anlatılması, olayların tarihine yer verilmemesi eserin değerini düşürse de eserde verilen olayların, isimlerin, yerlerin gerçek olması, eserin değerini arttırmaktadır. Eserin sahip olduğu bu özelliklerden dolayı yer yer tenkit edilip dikkate alınmaması gerektiği söylene de Karamanoğulları’nın tarihine ışık tutması, o dönemde yaşanan ve birçok kaynakta yer almayan bazı olayları ele alması bakımından kıymetli bir eserdir. Özellikle onun muhalif kimliği, eserin eleştirilmesinin başat sebebidir. Zira Şikârî, Karamanoğulları ile Osmanlı’nın Anadolu’daki hâkimiyet mücadelesinde Osmanlı’nın aleyhine takındığı olumsuz tavır ve olaylara Karamanoğullarının penceresinden bakıp Osmanlıyı kötülemesi, Osmanlı araştırmacıları tarafından hoş karşılanmamıştır. Eserin taşıdığı tüm bu özelliklerden dolayı Paul Wittek (1986), *Menteşâ Beyliği* adlı çalışmasında

bu eserden hayli istifade etmişse de eserdeki birçok bilgiye şüpheyile yaklaşılmış gerektiğini belirtmiştir. Benzeri bir görüşü Cloud Chan (1979) da dile getirmektedir.

Eserin taşıdığı bu olumsuzluklardan dolayı araştırmacıların ona şüpheyile yaklaşmasına rağmen bu eser, içerdiği çok değerli bilgilerden dolayı Kürt tarih yazımında müstesna bir yere sahiptir. Zira bu eser, Konya, Lârende, Ermenek, Mut, Silifke, İçel'den başka Alanya ve Antalya kıyılarından, kuzeyde Bursa ve Ankara'ya; doğuda Ereğli, Niğde ve Aksaray'dan Adana, Maraş, Kayseri ve Sivas'a kadar geniş bir bölgenin 13-15. yüzyıllar arasında yaşanan olaylara dair başka kaynaklarda yer almayan ayrıntıları veriyor. Daha da önemlisi, Şikârî'nin tarihi, Osmanlı sarayına sunulmak amacıyla yazılmadığından, yazarın sempatisi de Osmanlılara değil, onlara rakip Karamanoğullarına yönelik olduğundan ve baştan başa bir farklı bakışın ürünü olmasından verilen bilgilerin önemini bir nebze daha arttırmaktadır (Taşkıran, 2017). Eserin Kürt tarihi için müstesnalığı tam da bu noktada karşımıza çıkar. Zira Şikârî, Anadolu'nun tarihine eğilirken sadece tek bir topluluğun tarihine bağlı kalmayarak Anadolu'yu şekillendiren tüm unsurları bir şekilde eserine dâhil eder. Bu yüzden de onun eserinde şehirlerin imarından Haçlı Seferleri'ne, Selçuklulardan beyliklere, Türklerden Kürtlere pek çok farklı olay, olgu ve millete rastlamak mümkündür.

Şikârî, özel olarak Karamanoğullarının tarihine yoğunlaşmış olsa da Kürtlere dair 13 ve 14. yüzyılda Kürtlerin Orta Anadolu'daki etkinlikleri hakkında hiçbir kaynaktan olmayacak kadar bilgi vermektedir. İbn Bibi, *Selçuk-name*'sinde ve Yazıcızâde *Tevârih-i Âl-i Osman* adlı eserinde Kürtlerin bu dönemdeki bazı faaliyetlerinden ve Selçuklu ile beraber giriştikleri savaşlardan bahsetse de Şikârî kadar ayrıntılı bilgi vermez. Şikârî, tarihinde Osmanlı döneminde yazılan ya da Türk tarih tezinin tesiriyle kaleme alınan tarihlerin aksine Kürtlerin aktif bir özne olarak ele alır ve onlara karşı oldukça iyimser bir dil kullanır. Hatta eserin birçok yerinde müellifin Kürtlere yönelik sempatisini açıkça görmek mümkündür. Zira birçok noktada müellif, Kürtleri mert, yiğit, gözü kara, savaşçı, kahraman, siyasetten anlayan, sözünün eri bir millet olarak anar. Örneğin Süleyman Şah'ın Mehmet Bey'e yazdığı mektuptan aldığımız aşağıdaki alıntıdan da anlaşılacağı üzere Kürtler, yiğit, cesur, savaşçı ve kahraman bir halktır:

“Hoca Ali mührünü bozup açıp okudu. Demiş ki: “Ey Şâh-ı Rum! Dost dostu ziyârete böyle gelmez. Ahvâl malumdur. Neye geldiğini biliriz. Eğer sen div sıfat Kürdistan askerini devşirip geldin ise benim dahi Süleyman ve Rüstemim vardır. Eğer sen Efrâsyâb-ı devr isen ben dahi Keyhüsrev-i zamanım! Eğer senin askerin Kürd, Türkmen, Rum ve Tatar ise benim Bulgar, Yunan ve Moğol'dur. Malumdur ki bize Karamaniler derler. Zamanın kahramanıyız” demiş (Şikârî, 2005).”

Şikârî, Kürtleri bu olumlu ifadelerle ansa da bu ifadeler, Kürt tarihi yazımı için pek de anlam ifade etmez. Zira onun eserinin asıl önemi ele aldığı dönemlerde Kürtlerin faaliyetleridir. O, Orta Anadolu'da varlık gösteren ve günümüz Türk beyliği olarak gösterilen birçok beyliğin aslında Kürt olduğunu, Kürtlerle Selçuklular arasındaki mücadeleyi, bazı Kürt liderlerin faaliyetlerini tüm ayrıntılarıyla aktarır. Şikârî'nin verdiği bilgilerden hareketle Kürtlerin Orta Anadolu'daki faaliyetlerini ve onlara dair bazı bilgileri şu şekilde sıralamak mümkündür:

3. Türk-Kürt Mücadelesi

Şikârî'nin eserinin merkezinde her ne kadar Karamanoğulları olsa da o, Karamanoğullarını anlatırken Orta Anadolu'da gerçekleşen birçok olayı da aydınlatır. Bu noktada Kürt tarihi için en önemli olan husus Kürtlerin bu yüzyılda Orta Anadolu'daki faaliyetleri ve Türklerle ilişkileridir. Şikârî, eserinde bu ilişkiyi anlatırken bunun yeknesak bir yapıda olmadığını, bazen bu iki ulusun savaştığını bazen de işbirliği yaptığını aktarır. Bu noktada Şikârî, eserinde ilk olarak Kürtler ile Oğuzlar, Türkmenler ve Moğollar arasındaki alan kapma ve üstünlük kurma mücadelesinden şu şekilde bahseder.

3.1. Kürt-Oğuz Savaşı

Müellife göre Sadeddin Bey emrindeki on binden fazla konar göçer Oğuz obası, yazın Sivas ve Kayseri yaylalarında hayvanlarını otlatırken kışlamak için de Acem topraklarına gitmekteydi. Sadeddin Bey'in vefatından sonra bu obaların başına geçen Nureddin Bey, adamlarından Hayreddin Bey'in önerisi ile yerleşik bir düzene geçmeye karar verir. Bunun için de Herekal Kalesi'nin zapt edilmesi önerilir. Yapılan karşı saldırı ve hile ile kale, orayı savunan Kosun adındaki Bizans komutanından alınır. Müslüman olan Kosun, Turgut Bey'in kızıyla evlenir. Dört yıl sonra Sivas yaylalarını zapt etmek üzere harekete geçen Oğuzlara karşı Sivas Kürt beyi Hacı Bahadır/Bahaeddin, Kürtleri toplayarak onları durdurmak için harekete geçer. On dört bin kişiden oluşan Kürdistan ordusu toplanır ve Oğuzların üzerine yürürler (Şikârî, 2005).

Oğuzlar, Ermenilere karşı yaptıkları seferden daha yeni dönmüş ve her şeyden habersizdir. Bir haberci, onlara ulaşip *"Kürtler, sizi kırmaya geliyor!"* haberini ulaştırdığında mühtedi olan Kosun, Hacı Bahadır'ın Sivas'ı oğlu Menteşâ'ya bırakarak sefere çıktığını öğrendiğini, Kürtlerin sayı olarak fazla olduğundan onlarla savaşılmayacağını ve ancak hile ile onları yenebileceğini söyler. Kosun, bin askerle Sivas'a giderken Nureddin de 10 bin askerle Hacı Bahadır ile savaşmaya başlar. Kosun, dostane ilişkilerle Menteşâ'ya yaklaşır ve onu kendine inandırır. Düzenlenen bir şölen esnasında Kosun, Eretna kavminin yardımıyla fırsattan istifade ederek Menteşâ ve diğer Kürt beylerini rehin alır. Kürtler ile Oğuzlar arasındaki bu çetin savaş devam ederken Kosun, bir mektup ile Hayreddin'e durumu bildirir. Nureddin, askerlerini savaştan çekip Sivas'a doğru çekilince Hacı Bahadır, savaşı kazandığını sanır. Nureddin, Sivas'a gelince Menteşâ dâhil tüm Kürt beylerini serbest bırakır. Hacı Bahadır, Sivas'a vardığında kalenin düştüğünü görür. Oğlu Menteşâ, tek çarenin barış olduğunu söyler ve iki ordu arasında bir anlaşma yapılır.

Yapılan anlaşma sonrası Hacı Bahadır, Sivas'ta kendi adına hutbe okutur. Bunu duyan Selçuklu sultanı duruma çok kızarak Sivas'ta daha önce dize getirilen Kürtlerin tekrar dize getirilebileceğini savunur. Bunun için de Sultan Alaeddin, Hacı Bahadır'dan Sivas'ın alınması için bir mektup yazıp Kayseri beyi Cafer'e yollar. Cafer de bir mektup yazıp kardeşi Ali ile Sivas'a yollar. Kürt ve Oğuz beylerinin dâhil olduğu bir ziyafet esnasında mektup Hacı Bahadır'a ulaştırılır. Bunun üzerine Hacı bahadır, *"Sultan'a bağlılığını"* bildiren bir mektup yazıp Ali Bey ile Kayseri'ye gönderir. Ancak bundan memnun olmayan Sultan Alaeddin, Cafer Bey'den Kürt, Oğuz ve Türkmen beylerinin yakalanıp Konya'ya getirilmesini istemiştir. Buna muvaffak olan Alaeddin, bu beyleri Konya'da kırk gün misafir etmiş ve sonradan onları serbest bırakmıştır (Şikârî, 2005).

3.2. Kürtlerin Konya'yı Alması

Şikârî (2005), eserinde Kürtlerin Konya'ya ani bir baskın yaparak şehri ele geçirdiklerinden bahseder. Müellifin verdiği bu bilgi diğer dönem eserlerinde yer almaz. Müellife göre Ahi teşkilatı üyelerinden Ahi Nahis ve Ahi Murat, Eretnaoğlu Mehmed Bey'e giderek Karamanoğullarından duydukları rahatsızlığı dile getirir ve onları Konya'ya hükmetmeleri için davet eder. Bunun üzerine Mehmet Bey, şehri Şah Alaeddin Bey'den ister. Ancak Alaeddin, şehri kardeşi Davud'a verdiğini bunu ondan almanın mümkün olmadığını, eğer dilerse ikisinin beraber şehri idare edebileceğini söyler. Bu olay üzerine mezkûr şahıslar, Davud'un ağzından sahte bir mektup yazarak Alaeddin'e Larende'ye gitmesini bildirir. Alaeddin de asker toplayıp yola çıkar. Bunun üzerine şehrin savunmasız kaldığını gören iki Ahi, Kürtlere haber vererek onları şehre davet eder. Gece karanlığında şehrin kapılarını açarak on altı bin Kürt'ü şehre alır. Kürtler, Keykubad sarayına girerek önlerine çıkan askeri kılıçtan geçirir. Bunun üzerine Mehmet ve Davud Bey, can derdine düşer. Davud Bey, bir ata binerek soluğu Larende'de alır. Mehmet Bey ise su kanalına atlayarak canını zor kurtarır. Kürtler, Keykubat sarayına girerek Halil'in soyundan yirmi dört şehzadeyi kılıçtan geçirir (Şikârî, 2005).

3.3. Karamanoğlu Alaeddin Bey ile İbn Kürd'ün Savaşması

Şikârî'ye göre İbn Kürd, Eretnaoğlu Mehmet Bey'i kurtarıp onun adına Kayseri'yi ele geçirdikten sonra Sivas'ta misafir edince onu çok seven Karamanoğlu Alaeddin Bey, onu görmek için Sivas'a gelir. Bu durum Sivas hâkimi Kürt beyi Hoca Ali ile İbn Kürd'ü rahatsız eder. Mehmet Bey'e Alaeddin'e güven olamayacağını, dedesi Eretna'nın Alaeddin'in amcasını öldürdüğünü, Sivas bunların elindeyken onlara çok zulmettiğini söyleyerek ya ondan ya da kendilerinden uzaklaşmasını ister. Bu sözlerden çok korkan Mehmet Bey'in Alaeddin'e karşı hareketleri değişince Alaeddin durumu anlar ve Larende'ye geri döner. Beylerini toplayı Konya ve Sivas'ın Kürtlerin elinden alınması gerektiğini söyler. İbn Kürd, Mehmet Bey'in niyetini sorgulamaya başlar ve Hoca Ali'ye *"Biz Karamanoğlunu sevmeyiz. Dedesi dedemiz Hacı Bahadır'dan topraklarımızı almıştı. Mehmet Bey'in amacı Alaeddin'le bir olup Sivas'ı elimizden almaktır."* der. Hoca Ali, Mehmet Bey'den Alaeddin'le bağıni koparmasını isteyince Mehmet Bey gizlice Kayseri'ye kaçır. Bunun üzerine İbn Kürd, o Kayseri'ye varmadan yakalar ve onu zindana attırır (Şikârî, 2005).

Mehmet Bey'in zindana atıldığını duyan Alaeddin Bey, Süleyman Şah'ın tüm uyarılarına rağmen onu zindandan kurtarmak ve Kürtleri Kayseri'den çıkarmak için harekete geçer. Bunu duyan İbn Kürd, yirmi bin kişilik Kürt ordusuyla onun karşısına çıkar. Kürtler, on bin Bulgar askerini esir alır, Moğolları ise darmadağın eder. Turgut'un emrindeki Türkmenler ile Kosun'un emrindeki Oğuzlar, Alaeddin'in yardımına gelir. Yirmi bin Kürt de İbn Kürd'e destek olmak için gelir. Yedi gün süren kanlı çarpışmalarda on bir bin asker ölür. Savaşın sonunda Kürtler, Kayseri ovasında yenilir ve şehri terk edip Sivas'a çekilirler (Şikârî, 2005).

3.4. Kürtlerin Kayseri'yi Geri Alınması ve Tekrardan Yenilmesi

Karamanoğlu Alaeddin Bey'in Kayseri'yi Kürtlerden alıp Mehmet Bey'i serbest bırakması üzerine Konya'yı almak için harekete geçmek ister. Bunu öğrenen İbn Kürd, suratle Sivas'a gelir ve durumu Kürt beyi Hoca Ali'ye bildirir. İbn Kürd ve Hoca Ali, ordusunu toplayıp Kayseri üzerine yürür. Bundan korkan Mehmet Bey, şehri terk edip

Larende'ye kaçıp Alaeddin'e sığınır. Kürtler, Kayseri'yi aldıktan sonra kırk sekiz bin kişilik bir ordu ile Aksaray'ın üzerine yürür. Aksaray'ı aldıktan sonra Konya'ya gelir. Konya'yı elinde bulunduran Kürtler, orduyu görünce sevinçle kapıyı açar. İbn Kürd, Alaeddin'e bir mektup göndererek onların üzerine yürüyeceğini bildirir.

Mehmet Bey'in Moğol askerlerinden oluşan yirmi sekiz bin kişilik bir ordu ile Aksaray önüne geldiğini öğrenen Hoca Ali, on dört bin askerle harekete geçer. Yedi gün süren savaşta Moğol askeri yenilip kaçar. Bu haber, Osman Bey'e ulaştığında Mehmet Bey'e yardım etmek için yedi bin askerle gelir. İki ordu birleşip Kürtleri yenince Kürtler, Mendüs Kalesi'ne çekilir. Bunu duyan İbn Kürd, on dört bin Kürt dilaverle yardıma koşar ve Mehmet Bey'i yenip zincire vurur, onu şehir şehir gezdirir. Olup bitenden habersiz olan Alaeddin, Konya'yı kuşatmakla meşguldür. Bir casus gelip Mehmet Bey'in akıbetini ona bildirince Alaeddin, onu kurtarmak için harekete geçer. Ancak ondan önce İbn Kürd, Karamanoğlu hâkimiyetine son vermek için Larende'nin üzerine yürür.

Alaeddin, Hacı Beyleroğlu'na yetişip askerlerini kılıçtan geçirir ve Mehmet Bey'i esaretten kurtarır. Bunun üzerine bir casus, İbn Kürd'e durumu bildirir. İbn Kürd kırk bin kişilik bir ordu ile Alaeddin'in üzerine yürür. Yirmi sekiz gün süren savaşta Alaeddin'in ordusu dağıtılır ve Alaeddin, İbn Kürd'e tutsak düşür. Ancak Osman, Kaya ve Hamit Bey'in yardıma gelmesi üzerine Kürtler, yenilir ve İbn Kürd, Hoca Ali ile beraber Sivas'a kaçarlar.

3.5. Konya ve Sivas'ın Kürtlerden Alınması, İbn Kürd'ün öldürülmesi

Şikârî (2005)'ye göre Kürtlerin Konya'yı ele geçirmiş olması, başta Karamanoğulları olmak üzere pek çok çevreyi rahatsız etmiş ve Kürtleri buradan çıkarmak için çaba içine düşmüşlerdir. Şikârî'nin anlatımına göre bu çabanın ortaya çıkmasında bir Mevlîvî pirin etkisi bulunmaktadır. Buna göre Pir Arız adında bir derviş, Süleyman Şah'a gelerek "*Bu memleketin Kürtlerin elinde kalması reva mıdır?*" deyince Süleyman Şah da Mevlânâ'yı rüyasında gördüğünü ve şehri kurtarmalarını istediğini söyler. Müellifin aktardığına göre Alaeddin Bey ve Süleyman Şah, yirmi altı bin askerle şehri kuşatır. Şiddetli çarpışmalardan sonra şehri ele geçirip Kürtleri kılıçtan geçirir.

Şikârî (2005), eserinin bu kısmında Kürtlerin Orta Anadolu'daki hâkimiyetine son vermek için Türk beylerinin ortak bir kararla hareket ettiğini aktarır. Ona göre Kayseri'yi kaybeden Kürt emiri Hoca Ali, Mehmet Bey'den özür dilemek için tekrar Kayseri'ye gelir. Özrünü kabul eden Mehmet Bey, onu vezir yapar. Mehmet Bey, Alaeddin'i görmek için Konya'ya gittiğinde Hoca Ali, Kayseri'yi tekrardan ele geçirmek için bunu fırsat bilir ve İbn Kürd'e haber vererek şehri ele geçirmesini ister. İbn Kürd, otuz yedi bin asker toplayarak Kayseri'nin üzerine yürür. Bu haberi alan Mehmet Bey ve Alaeddin, Kürtlerden büsbütün kurtulmak için 129 bin kişilik bir ordu toplayarak Kürtlerin üzerine yürür. Yapılan savaşta İbn Kürd öldürülür ve Tüm Kürtler kılıçtan geçirilir. İbn Kürd'ün başının kesildiğini duyan Hoca Ali, Sivas'a kaçır. Ancak Mehmet ve Alaeddin Beyler, onu takip edip Sivas'a gelir ve burayı da Kürtlerin elinden alır.

4. Kürt-Türk İttifakı

Kürtlerle Türkler, tarihsel süreçte birbirleriyle çetin savaşlar yaptığı halde çoğu yerde önemli ittifaklar da yapmış ve ortak düşmanlarıyla birlikte mücadele etmiştir. Bu ittifakların ilki Dandanakan Savaşı ile başlar. Sultan Mesud'un ordusu içinde yer alan Fars, Türk ve Kürtlerin saf değiştirerek Selçukluları desteklemesi, savaşın kaderi üstünde etkili

olmuştur. Bu savaşla tarih sahnesine çıkan Selçuklulara Rewâdî, Şeddâdî, Ârân, Deylemî, Hasanwehî ve Mervânî Kürt devletleri bağlanarak onların hâkimiyetlerini kabul etmiştir. Bu kabulle beraber Kürtler, Selçuklu ordusunun ana unsurlarından biri haline gelmiştir. Bu ittifakın en önemli sonucu hiç şüphesiz Malazgirt Savaşı'dır. Bu savaşta Selçuklu saflarında yer alan Kürtler, Bizans'ın yenilmesinde büyük bir rol üstlenmiş ve Türklere Anadolu'nun kapısını açmıştır.

Kurulan bu ittifak, zaman içinde Kürtlerin aleyhine işlemiş; onların hâkim oldukları alanlara göçebe Türkmenler akın ederek buradaki düzeni Kürtlerin aleyhine bozmuştur. Bu bozulmanın sonucu olarak da Kürtlerle Türkler arasında alan hâkimiyetinden dolayı şiddetli savaşlar yaşanmıştır ve Kürtlerin devletleri bu kaousun sonunda yıkılmıştır. Şikârî (2005), eserinde bu kaousu anlatmakla beraber Kürtlerle Türklerin ittifaklarından bahseder. Genel olarak burada kurulan ittifaklar gayr-ı müslim topluluklara yönelik olup ortak düşmana karşı yapılan işbirliğidir. Şikârî, bu iş birliklerinden şu şekilde bahseder:

4.1. Ermenek Seferi

Ermenek'te bulunan gayr-ı müslimlerin Müslümanlara zulüm ettiği gerekçesiyle Sultan Alaeddin, bir sefer hazırlığına girişir. Veziri, böyle bir sefere girmekten se kendisine bağlı beylerin bu olayla ilgilenmesini salık verir. Bunun üzerine sultan, Nureddin'e bir mektup göndererek beyleri ile beraber Ermenek'e sefer düzenlemesini istedi. Bunun üzerine Nureddin, yanına Türkmen ve Kürt beylerini de alarak Konya'ya gelip sultana katılır. Bunun üzerine Ermenek Kalesi'ne saldırı düzenlenir. Kaleye yapılan saldırıda Hacı Bahadır, Eşref ve Menteşâ gibi Kürtler de yer alır ve savaşta büyük kahramanlıklar göstererek kalenin alınmasını sağlarlar. Ermenek'ten sonra Mut, Gülnar ve Mara kalelerine sefer düzenlenir; buralar da alınır. Bulgarlarla bir yıl kadar savaş yapılır ve bu savaşta Bulgar beyi Yahşi Han öldürülünce tüm ordusu teslim olur. Sultan'ın fethedilen Mut Kalesi'ni kendi kuzeni Melikşah'a vermesi üzerine Hacı Bahadır, buna karşı çıkar. Sultan, onun üzerine yürümesi üzerine araya giren Karaman, aman diler ve Hacı Bahadır'ın affedilmesini sağlar (Şikârî, 2005).

4.2. Tarsus ve Silifke Seferi

Şikârî (2005)'nin tarihinden anlaşıldığı kadarıyla kurulan bu işbirliği sadece Ermenek'in fethiyle sınırlı olmayıp daha sonra da devam etmiştir. Zira Tarsus beyi Yahşi Han'ın Varsakları toplayıp Aydın Bey'e saldırması üzerine Karaman Bey'in kurduğu ordunun içinde Moğol ve Türkmenlerle beraber Kürtler de yer alır. Yapılan savaşta Yahşi Bey esir edilerek Varsak Türkleri dağıtılır. Ancak Karaman'ın sancağı altında toplanan Kürt, Moğol ve Türkmenlerin sayıca hayli fazla olması Sultan Alaeddin'in etrafındakileri tedirgin etmiş olmalı ki Larenden hâkimi Hacı Bey, sultana *"Karamanın emrinde Türkmen, Moğol ve Kürt olmak üzere 100 bin asker var. Eğer böyle giderse padişahlığınız elinizden gidecek!"* demiştir. Davetin bir hile olduğunu öğrenen Karaman ve Kürt beyleri gitmekten vazgeçer (Şikârî, 2005).

Haçlı birliğine karşı Silifke'ye yapılan seferde de Kürt beyleri 10 bin askeri ile yer aldığını Şikârî bildirmektedir. Aynı bilgi Yazıcızâde'nin tarihinde de yer alır (Bakır, 2008). Şikârî (2005)'ye göre sultanın emriyle Konya'ya gelen Karaman Bey, yanına Türkmen ve Kürt beylerinin askerlerini alır. Hamid Bey, Devletşah ve Moğol askerlerinden oluşan on bin kişilik bir orduyu yurtlarını koruması için bırakır. Ancak bunu haber alan Silifke hâkimi

Andorya ve Fisadoın öncülüğündeki Kıbrıs ve başka Hristiyan ülkeler, Mut Kalesi'ne saldırır. Yapılan savaşta Haçlı kuvvetleri yenilir. Görkes Kalesi'ne sığınan Haçlıları desteklemek için Konstantin, 40 bin asker gönderir. Ancak yapılan savaşta gönderilen bu kuvvet de Kürt, Türkmen ve Moğol güçleri karşısında duramayıp dağılır.

4.3. Ankara Seferi

Şikârî (2005)'nin bu ittifakın bir parçası olarak eserinde bahsettiği olaylardan biri de Ankara Seferi'dir. Şikârî'nin anlatımına göre Ankara halkı Müslüman olduğu halde yöneticisi, Selçuklu sultanına haraç veren Kara Davud adında Ermeni biriydi. Bu beyin de Develi Karahisa beyi olan bir kardeşi vardı ve adı Kipur'du. Kipur, bir gün ava çıkınca Eretna beyinin kardeşi Halil'i yakalayıp abisi Ankara beyi Kara Davut'a gönderdi. Bunun duyulması üzerine Kürt, Moğol, Oğuz ve Türkmen beyleri hazırlanıp Ankara üzerine sefere çıktılar. Ancak sultanın Kara Davut'u sevmesinden dolayı ondan izin istendi. Sultanın etrafındakilerin "*Sultanım Karaman'ın asıl niyeti Konya'yı almaktır.*" şeklinde telkinleri üzerine sultan seferden onları men etti. Ancak beyler, sultanı dinlemeyerek Ankara üzerine yürüdüler. Önce Develi Karahisar Kalesi'ni ele geçirip oradaki tüm gayr-ı müslimleri kılıçtan geçirdiler. Sonra Ankara Kalesi kuşatıldı. Kara Davut, 12 bin Ermeni askeri toplayarak savunmaya geçti; ancak dört bin Kürt askeri kaleyi arkadan sararak surda gedik açınca kaleyi ele geçirdi ve tüm askerleri esir aldı.

4.4. Antalya Kalesinin Zaptı

Kürtlerin Selçuklu ordusu içinde yer alarak büyük başarılar elde ettiği savaşlardan biri de Antalya Kalesi'nin ele geçirilmesidir. Şikârî (2005)'ye göre Ankara'nın zaptından sonra Karaman'ın Larende'yi sultandan istemesi ve sultanın bunu reddetmesi üzerine araya giren Süleyman Paşa, Karamana ve Kürt beylerine hediyeler getirerek gönüllerini aldı ve onların Frenklerle savaşması için Antalya Kalesi'ne saldırılarını istedi. Şikârî'ye göre yapılan bu teklif, aslında düşmanı düşmana kırdırma politikasının bir parçası olup Selçukluların Karaman Bey'i zayıflatma çabasının bir ürünüdür.

Şikârî (2005)'nin aktardığına göre bu teklif üzerine Karaman, Türkmen, Moğol ve Kürdistan beyleriyle bir araya gelip görüşmüş ve teklifi kabul etmiştir. Bunun sonucunda da Karaman Bey, önce Türkmen ve Moğol askerlerini kalenin zaptı için göndermiş, sonra da Hacı Bahadır ve Menteşâ emrindeki Kürt askerlerini sevk etmiştir. Antalya Kalesi önünde otuz sekiz bin Frenk askeri ile Menteşâ'nın emrindeki sekiz bin Kürt asker çarpışmış ve çarpışmaya dâhil olan Moğol ve Türkmen askerler, Frenklerin yenilmesini sağlayarak kaleyi ele geçirmiştir. Kalenin ele geçirilmesinde en büyük başarı, Kosun'un kılık değiştirip yardıma gelen Rum askerleriymiş gibi şehre girmesidir. Kosun, adamları ile şehre girince muhafızları kılıçtan geçirerek şehrin kapılarını açmış ve ordu şehre girmiştir.

4.5. Ankara'nın Melik Nasır'dan Alınması

Şikârî (2005), Karamanoğlu Mehmet Bey'in Kürt beyi Hacı Bahadır'ın yardımıyla tahtını ele geçirmesi üzerine Selçuklu sultanı Alaeddin'e mektup göndererek "*Babamı katlettin, Elbüroz Dağları'ndaki Şirvan Han soyundan han oğlu hanım. Bütün Kürdistan, Moğol, Türkmen ve Oğuz askeri benimledir.*" diyerek ona meydan okur. Bu meydan okumaya kızan Sultan Alaeddin, altmış bin kişilik bir ordu toplayarak başına oğlu Kivameddin'i getirir. Sultan, Mehmet Bey'e elçi göndererek kan dökülmemesi ve memleketin harap olmaması için barış teklifinde bulunsa da Mehmet Bey, barış teklifini reddeder. Bunun üzerine Sultan Alaeddin, Kürdistan, Moğol, Türkmen ve Oğuz askerlerini

aşağılayan bir mektup gönderir. Mektuba kızan Mehmet Bey, Konya'yı harap edeceğine ant içerek Ankara'ya saldırır ve şehri Melik Nasır'dan tekrar alır.

4.6. Niğde ve Tarsus'un Alınıp Varsak Türklerinin Kılıçtan Geçirilmesi

Şikârî (2005), Kürt ve Türklerin ittifakıyla Varsak Türklerine karşı yapılan savaştan bahseder. Bu savaşta Karamanoğullarının önderliğinde yer alan Moğol, Kürt ve Türkmenler, Kazgancık'a karşı çetin bir savaşa girer. Niğde Kalesi, otuz gün boyunca muhasara edilse de Kazgancık'ın askerlerinin giydiği demir zırhlar karşısında kılıç ve ok yetersiz kalır. Devletşah'ın gönderdiği Moğol askerleri, gürzleriyle bu engeli aşınca Niğde Kalesi ele geçirilir. Mehmet Bey, Kazgancık'ı Ermenek Kalesi'ne hapsedirir. Mehmet Bey, Niğde'yi aldıktan sonra Tarsus'a yönelir. Varsakların elinde olan Tarsus'un hâkimi Yahşi Han'dı. Girilen bu savaşta Kürt askerleri büyük bir başarı elde ederek Varsak Türklerini kılıçtan geçirir ve Tarsus'u alırlar.

4.7. Selçuklularla Yapılan Savaş

Mehmet Bey, Tarsus'u Bahtiyar Bey'e verir. Ancak Ankara ve Tarsus beyi, Konya'ya gidip Mehmet Bey'i ve Kürt beylerini Sultan Alaeddin'e şikâyet edince sultan, on bin kişilik bir ordu hazırlayıp onların üzerlerine yürür. Bu haberi alan Mehmet Bey, dört bin Bulgar ve Türkmen askeri göndererek karargâhını sultanın karargâhının karşısına kurar. Hacı Bahadır ve oğlu Menteşâ de on iki bin Kürt askerle Mehmet Bey'in imdadına yetişir. Bu haberi alan Zülkadiroğulları beyi de yanına aldığı Kürt beyleri ve on dört bin Kürt askeri ile imdada gelir. Yapılan savaşta sultanın ordusu yenilir. Ancak Tekke kavminin yardıma gelmesi ile Zülkadiroğulları geri çekilir. Bunun üzerine Moğollar, Kürtlerin imdadına yetişerek onların çekilmesini engeller. Selçukluların ordusunun yaşanan yoğun savaşta yorgun düşmesi üzerine yardıma gelen on altı bin Germiyan askeri, onları bu zor durumdan kurtarır. Ancak Mehmet Bey emindeki Kürt, Moğol ve Türkmenlerin savaştan bitkin düşmesi üzerine Mehmet Bey, Sivas'taki Kürtlerden on bin asker ister. Yedi gün daha süren savaşta yirmi üç bin asker ölür. Buna çok üzülen Mehmet Bey, Selçuklu sultanını teke tek dövüşmeye davet eder, sultanın bu dövüşte ayağından yaralanması üzerine tekrar saldırıya geçen onun beyleri savaşta yenilir. Sultan ve askerleri Konya'ya kaçarak canlarını zor kurtarır (Şikârî, 2005).

4.8. Konya'nın Muhasara Edilmesi ve Ele Geçirilmesi

Selçuklu ve Osmanlı kaynakları, Karamanoğlu Mehmet Bey'in oluşun hâkimiyet boşluğundan yararlanır, Cimri'yi de yanına alarak Konya'yı ele geçirdiğini yazar. Ancak Şikârî (2005), bu kaynakların anlatımından biraz farklı bir şekilde olayı aktarır. Ona göre Karamanoğlu Mehmet Bey ile giriştiği savaşı kaybeden Selçuklu sultanı, Konya'ya kaçıp Mevlana'dan yardım ister. Onu takip eden Mehmet Bey ise altmış bin kişilik bir ordu ile şehri kuşatır. Ordusunun içinde Kürt, Türkmen ve Moğol askerleri vardır. Sultan ise hazinelerini yanına alıp şehirden kaçır ve şehri iki vezirine teslim eder. Moğol ve Bulgar askerleri şehrin iki burcunu yıkınca şehre girmek mümkün olur. Şehre girilmesiyle büyük bir katliam gerçekleşir. Şikârî (2005), biraz abartılı bir ifade ile Alaeddin'in altı yüz beyinin öldürüldüğünü ve büyük bir katliamın yapıldığını aktarır. Ona göre bu yıkımdan kaçır Mevlânâ'nın dergâhına sığınan bir vezir, ondan yardım ister. Mevlana, araya girerek Mehmet Bey'in niyetini öğrenir. Mehmet Bey, şehri harap etmeye yemin ettiğini bildirince Mevlânâ, yeminini yerine getirmesi adına şehrin yedi kulesini yıkıp tekrar

yapmasını salık verir. Mehmet Bey, bunu yapar ve böylece yeminini yerine getirir. Cimri'yi de hapisten çıkararak Konya'ya ona teslim eder (Şikârî, 2005).

4.9. Kürtlerin Katledilen Mehmet Bey'in İntikamını Almak İstemesi

Şikârî (2005), Karamanoğlu Mehmet Bey'in Cimri vakasından sonra öldürülmesi üzerine Sivas Kürtlerinin intikam almak istediğinden bahseder. Onun aktardığına göre Sivas'tan hareket eden otuz bin Kürt askeri Mut Kalesi'nin önüne gelir. Bu orduya Türkmen, Bulgar, Oğuz ve Moğol askeri de katılır. Kürtler, Tatarlarla şiddetli bir savaşa girerek onlardan çoğunu öldürür. Selçuklu sultanı Rükneddin, bu ortak orduyla savaşa girmişse de savaşta öldürülmüştür. Daha sonra orduya komutanlık eden Karamanoğlu Mahmud Bey Konya'nın üzerine yürür ve şehri kuşatır. Vezir Sahip Ata, şehrin kapılarını açar ve beyden özür diler. Bey onu bağışlar. Alaeddin ise hazinesini alarak şehirden kaçır. Mahmud Bey, gelip Keykubad sarayına yerleşir.

4.10. Kürtler Eretnaolu Mehmet Bey İçin Kayseri'yi Alması

Mehmet Bey'in Konya'da Karamanoğulları ve Kürtlerin elinden canını zar zor kurtarıp kaçması üzerine İbn Kürd, duruma çok üzülür ve onu bulmaya çalışır. Nihayetinde bulur ve ona güzel elbiseler giydirerek sarayına getirir. Mehmet Bey, tahtının geri alınması için yardım etmelerini aksine Karamanoğlu Alaeddin'e haber vermesi durumunda bunu kanlı bir şekilde yapacağını bildirmesi üzerine İbn Kürd ve Sivas hâkimi Hoca Ali Bey, istişare eder ve Kayseri'yi onun için almaya karar verir. On bin Kürt ve on bin Moğol askeri ile Kayseri'nin üzerine yürürler. Yirmi bir gün süren savaşın sonunda Kayseri emiri Cafer Bey yenilir. Kayseri toprakları Mehmet Bey'e verilir ve adına hutbe okutulur. Ancak bu haberi alan Süleyman Şah, bu işe çok kızıp asıl niyetinin ne olduğunu öğrenmek gerektiğini söylese de Alaeddin Bey'in Mehmet Bey'e olan sevgisinden dolayı ona yönelik bir tehditte bulunmaz. Ancak Mehmet Bey'e olan hasretinden dolayı bir yıl sonra Herakle Kalesi'ni bahane edip Sivas'a gelir. İbn Kürd ve Hoca Ali, bu durumdan rahatsız olsa da Mehmet Bey, Alaeddin'i misafir eder (Şikârî, 2005).

5. Siyasi Aktör Olarak Kürt Beyleri

Şikârî (2005)'nin eserinde anlattığına göre Kürt Beyleri, özellikle de Sivas hâkimi Hacı Bahadır Bey sadece güçlü bir savaşçı olmayıp aynı zamanda itibar sahibi bir idarecidir de. Yeri geldiğinde savaş meydanında kahramanca savaşan Hacı Bahadır, yerine göre de güçlü bir siyasi figür olarak üzerine düşeni yapmaktadır. Şikârî, onun bu özelliğini Karaman Bey'in oğlu Mehmet'in İbn Hotan'ın eline düşmesi hadisesinde ele alır. Onun aktarımına göre İbn Hotan, casuslarıyla sürekli Mehmet Bey'i gözetler ve onu ansızın yakalayarak öldürmek ister. Ancak Mehmet'in güzelliği karşısında onu öldürmeye kıyamayan İbn Hotan'ın fikrini değiştirmede asıl sebep Kürt beyi Hacı Bahadır'ın arabulucu olmasıdır. Hacı Bahadır, İbn Hotan'a gelerek Mehmet'in öldürülmesi durumunda Kürt, Moğol, Türkmen ve Oğuzların kendisine düşman olacağını söyleyerek onun serbest bırakılmasını ister. İbn Hotan, Hacı Bahadır'ın sözlerinden korkarak Mehmet'i serbest bırakır. Mehmet, üç yıl daha gizli bir hayat yaşadıktan sonra babasının yurdu olan Ermenek'e gelir. Hacı Bahadır ve oğlu Menteşâ dokuz bin askerle ona katılırken Moğol ve Türkmen askerler ve Ermenek hâkimi Kürt Mirza da onun saflarına geçerek bağlılık bildirir. Mehmet Bey'in Larende'yi ele geçirmesi ile Hacı Bahadır'ı ordu komutanı yapmıştır (Şikârî, 2005).

6. Kürt Beylikleri

Genel olarak Selçuklu ve ilk dönem Osmanlı kronikleri Anadolu'nun batı ucunda kurulan uç beyliklerini Selçuklu hükümdarlarının beyleri bu topraklara vasal olarak atamasıyla kurulduğunu, Selçukluların zayıflaması ile bu beylerin bağımsızlıklarını elde ettiğini aktarır (Kafesoğlu, 1972; Emecan, 2010). Ancak Şikârî (2005), eserinde Karamanoğullarına karşı olan muhabbetinden olsa gerek Batı Anadolu'da kurulan tüm beyliklerin kuruluşunu Karamanoğullarına bağlar. Ancak müellif, Karaman Bey'in ölümüyle başlayan iktidar boşluğunda Selçuklu sultanı Alaeddin'in Ermenek'e gelerek bu toprakları Karaman'ın beyleri arasında taksim ettiğini; buna göre Ankara yaylaklarının Moğollara, Sivas'ın Kürt Hacı Bahadır ve oğlu Menteşâ'ya, Karaman'ı İbn Hotan'a, Ermenek ve çevresini de Kürt Mirza'ya verdiğini söyler. Bu da Sivas ve yöresinin daha önceden de olduğu gibi tekrardan Kürtlerin hâkimiyetine geçtiğini ve onların bu topraklara hükmettiğini gösterdiği gibi Kürtlerin Ermenek'e de hâkim olduğunu gösterir.

Türk kaynaklarında ısrarla Türk olarak gösterilen, ancak Şikârî tarafından Kürt olduğu savunulan beyliklerden biri de Zülkadiroğulları/Dulkadiroğulları Beyliği'dir. Mehmet Bey'in Selçuklularla girdiği savaşı anlatan Şikârî (2005), bu beyliğin Kürt kimliğini ön plana çıkarır. Tabii bu ön plana çıkarılış onların doğrudan Kürt olduğunu söyleme şeklinde olmayıp Zülkadiroğullarının tüm ordusunun ve beylerinin Kürt olduğunu söyleyerek bunu yapar. Şikârî'nin verdiği bilgilerin doğruluk payı olabileceği gibi yanıltma payı da vardır. Nitekim Eyyûbîler zamanında ve daha öncesinde Kürtlerin buraya hâkim olduğu ve buralarda birçok merkeze hükmettiği bilinmektedir. Bu nedenle de Şikârî'nin bu ifadeleri yavana atılacak cinsten değildir.

Gerek Selçuklu ve Osmanlı kroniklerinde gerek günümüz tarih kitaplarında kökenleri hakkında kesin bir bilgi verilemeyen Menteşâoğulları Beyliği'nin kökenleri hakkında en net bilgiyi Şikârî verir. Şikârî (2005)'ye göre bu beyliğin kurucusu olan Menteşâ, Sivas hâkimi Kürt Hacı Bahadır/Bahaeddin'dir. İbn Bibi (1996) ve Yazıcızâde (2008) tarihlerinde antik Karia bölgesinin Menteşâoğullarına *emirü's-sevahil* olarak Selçuklular tarafından verildiği aktarılırken Şikârî, Karamanoğullarına yüklediği anlamdan olsa gerek bu bölgenin onlara Karamanoğlu Mehmet Bey tarafından verildiğini ve bunun üzerine Kürdistan ordusunun oraya ivedilikle yerleştiğini bildirir. Şikârî (2005), verdiği bu bilgiyle Menteşâoğulları beyliğinin kökenine dair hiçbir kaynakta yer almayan bir bilgiyi vererek onların Kürtlüğünü açıkça ortaya koyar.

Şikârî (2005), Beyşehir ve çevresinde kurulan Eşrefoğulları Beyliği'nin kurucusu olan Eşref'i de dönemin Kürtleri arasında sayarak bu beyliğin de Kürtlüğünü dile getirir. Müellif, eserinin bir yerinde Eşref'i Sivas hâkimi Hacı Bahadır'ın oğlu olarak gösterir.

7. Önemli Kürt Şahsiyetler

Şikârî'nin eserinin Kürt tarihi yazımındaki önemi Orta Anadolu'daki Kürtlerin faaliyetleri hakkında bilgi vermiş olsa da onun eserinde 13 ve 14. yüzyılda yaşamış olan önemli Kürt liderlerden de bahsetmesi, eserin değerini daha da arttırmaktadır. Gerçi bu döneme ait ilk bilgi veren eser, Karaman-nâme değildir. Ondan daha önce İbni Bibi (1996), yazmış olduğu Selçuk-nâme'sinde Selçuklu sarayında önemli görevlerde bulunan *Mende Bey*, *Şemseddin Kürd Beg* ve *Feleked-dîn Halîl Kürd* gibi önemli şahsiyetlerden bahseder. Aynı bilgiyi Yazıcızâde de Selçuk-nâme adlı eserinde teyit eder (Bakır, 2008). Âşık Paşazâde (2003) ise 14. yüzyılda Osmanlı sarayında önemli görevlerde bulunan ulema ve

devlet adamı olan Taceddin Kurdî'den ve Akkoyunlu Uzun Hasan'ın baba kabul ettiği Çemişkezek beyi Kürt Şeyh Hasan'dan bahseder.

Şikârî, dönemin kroniklerinden farklı olarak bu Kürt şahsiyetlerin siyasi hayatları hakkında ayrıntılı bilgi verir. Bu anlamda Şikârî, bir taraftan Orta Anadolu'da 13 ve 14. yüzyılda Kürtlerin siyasal olarak etkinlik alanlarını ve onların faaliyetlerini aktarırken bir taraftan da bu şahsiyetlere odaklanır. Bu da Türk beyliği olarak kabul edilen bazı beyliklerin kurucusunun Kürt olduğunu birinci elden bildirmesini sağlamaktadır.

Şikârî (2005)'nin eserinde bahsettiği ve kendisine uzunca yer verdiği Kürtlerden en önemlisi, Sivas hâkimi Hacı Bahadır Bey'dir. Şikârî, eserinde aynı paragraf içinde hem Bahadır hem de Bahaddin ismini aynı şahıs için kullanır. Bu yönüyle bu her iki isim de Sivas emiri için kullanılmaktadır. Şikârî'nin verdiği bilgilere göre Hacı Bahadır, cesur, akıllı, ileri görüşlü, gözü kara bir Kürt beyidir. Eretna beyliğinin merkezi olan Sivas'ı ele geçirerek burada hükümdarlık yapmıştır. Bir ara Karamanoğulları onu yenip Sivas'ı ondan almışsa da tekrardan şehri kendisine teslim etmişlerdir. Şikârî, diğer kaynaklardan farklı olarak Karamanoğulları tarafından Menteşe bölgesinin, yani antik Karia'yı kendisine sahil emirliği olarak verildiğini aktarır. Şikârî, bu bilgiyi verdikten sonra Bahadır Bey'in akıbeti hakkında bilgi vermez. Ancak İbni Bibi (1996)'nin eserinde Hacı Bahaeddin'in bizzat Selçuklular tarafından *emirü's-sevahil* olarak Ege kıyılarının kendisine uç olarak verildiği ve Cimri Olayı'nda Ermenek Türkleri ve Karamanoğulları tarafından öldürüldüğü aktarılır.

Şikârî'nin eserinde kendisinden bahsedilen bir diğer Kürt, Menteşâ'dır. Sivas beyi acı Bahadır'ın oğlu olan Menteşâ, babasıyla beraber hem Türklere karşı hem de onlarla beraber birçok savaşa katılmış, bu savaşlarda büyük başarılar elde etmiş bir Kürt'tür. Şikârî (2005)'nin verdiği bilgilere göre babası Hacı Bahadır'ın Oğuzlara karşı giriştiği seferde Sivas'ta bırakılmış; ancak Kosun'un hilesi ile Oğuzlara esir düşmüştür. Şikârî'ye göre Nureddin Bey, onu serbest bırakmış ve Menteşâ de babasının Oğuzlarla sulh yapmasını sağlamıştır. Bu sulh, aynı zamanda Kürtlerle Türklerin ittifakının da başlangıcı olmuştur. Hacı Bahadır ve oğlu Menteşâ, bu sulhtan sonra Karamanoğullarıyla birlikte birçok seferde beraber çarpışmıştır. Şikârî (2005)'ye göre Karamanîler, Hacı Bahadır'a *emirü's-sevâhil* unvanı vererek antik Karia bölgesini onlara vermiştir ve bu bölgede Menteşâ, Menteşâoğulları Beyliği'ni kurmuştur.

Şikârî'nin eserinde adı geçen bir diğer Kürt şahsiyet de İbn Kürd'dür. Şikârî (2005)'e göre İbn Kürd, Sivas emiri Hacı Bahadır'ın torundur. Şikârî (2005), eserinde "*Süleyman Şâh eydür: "İbn Kürd, bahadır erdir, arslan gibidir. Mehmed Bey'i darb ile hapisden almana Rüstem gerek."* diyerek onun cesur, gözü pek bir kime olduğunu gösterir. Kardeşi Hoca Ali ile beraber Sivas'ı Karamanlılardan alıp buraya bey olmuştur. Konya'nın Kürtler tarafından ele geçirilmesi üzerine şehirden kaçan Mehmet Bey'i misafir etmiş; ancak onun kendilerine karşı art niyet beslediklerine inandığından Kayseri'ye kaçan Mehmet Bey'i hapsetmiştir. Kardeşi Hoca Ali ile Konya'yı kuşatmış; ancak Alaeddin Bey ile giriştikleri savaşta yenilerek öldürülmüştür.

Şikârî'nin karaman-nâmesinde adı geçen bir diğer şahsiyet ise Hoca Ali'dir. Sivas emiri Hacı Bahadır'ın torunu ve İbn Kürd'ün kardeşidir. Şikârî (2005)'nin aktardığına göre bilgi ve irfan sahibi biridir. Mehmet Bey'in Konya'da bulunduğu bir zamanda şehrin Kürtler tarafından ele geçirilmesi üzerine hayatını kurtarmak için kaçması, İbn Kürd'ün üzülmesine neden olmuştur. Onu perişan halde bulan İbn Kürd, onu misafir etmiş ve Hoca Ali ile onun için Kayseri'yi almıştır. Kayseri'ye bey olan Mehmet Bey'in vezirliğini

yapmıştır. Eserden anlaşıldığına göre zeki olduğu kadar kurnaz biridir de. Kayseri Bey'i Alaeddin'in davetiyle Konya'ya gittiği zaman kardeşi İbn Kürd'e haber vererek ondan başsız kalan şehri almasını istemiştir. İbn Kürd de şehri ele geçirmiştir. Ancak şehrin alınması ve Mehmet Bey'in esir edilmesi üzerine Alaeddin, Kürtlere karşı nihai bir sefere çıkmıştır. Konya önünde İbn Kürd'ün öldürülmesi üzerine Hoca Ali, hayatını kurtarmak için Sivas'a kaçmıştır (Şikârî 2005). Hoca Ali'nin hayatı hakkında bu noktadan sonra herhangi bir bilgi yer almamaktadır.

Şikârî (2005)'nin eserinde bir kahraman gibi andığı Kürt şahsiyetlerden biri Mirza Bey'dir. Eserde önemli bir Kürt beyi olarak gösterilen Mirza Bey, daha sonra Kramanoğulları tarafından kendisine Ermenek toprakları verilmiş, o da buraya bey olmuştur. Son olarak *Karaman-nâme*'de adını öğrendiğimiz Kürt şahsiyetlerden biri de Rüstem'dir. *Karaman-nâme*'de Şikârî, Rüstem için şöyle demektedir:

“Sivas beylerinden Rüstem derler bir bey var idi. Katı bahadır kimesne idi. Zamanın Rüstem'i idi. Onun sultanla dost idüğünü kimse bilmez idi. Nice yıl haramilik eylemiş idi. Ol zamanda haramilik ile meşhur idi. Sultan asker gönderip ele getirmemiş, hikmet Hudâ'nın kendi iradatıyla gelip sultan(l)a buluşup özrün dilemiş idi. Bu mahalde divanda otururdu. Sultan Rüstem'i تنها çağırıp eydür: Ey Rüstem! Benimle gelip buluştuğunu kimse duymasun. Gene harami şekline girip on bin Davudi zırhlı yigit ile var her kangi yaylakda Moğol obası varsa şöyle yağma eyle ki üryan büryan olalar. Râvi eydür: Burayı sultana Mukbil öğretti. Rüstem ve Mukbil ve Oğuzhan otuz bin Kürd ve Türkmen ve Karaman askerini harami şekline koyup Ilgın Ovası'na gelip gece Moğol obasını basıp öyle yağma eylediler ki atını, devesini rızkını aldıktan sonra avratlarını üryan edip ondan geçip Engüri etrafını dahi böyle eylediler. Ondan geçip İshaklu'ya geldiler. Moğol kaçıp Sultan Dağına çıkmış idi. Çevirip cümle Moğol'un esbabını alıp bir mangıra muhtaç eylediler. Ondan sonra Niğde cânibine yürüdüler. Ez-in-cânib Moğol beylerine feryadçı geldi: Ne durursuz? Bir harami peyda oldu (ortaya çıktı). Evlerinizi yağma avratlarınızı uryan eylediler. Her kande kaçtıksa ardımızca geldiler, yağma eylediler, bir mangıra muhtaç eylediler deyü feryad eylediler.”

Yukarıdaki alıntıdan da anlaşıldığı gibi Rüstem, Sivas beylerindendir. Sivas beyi olması hasebiyle de onun Hacı Bahadır'ın torunlarından biri olduğunu söylemek mümkündür. Zeki, savaşçı ve gözü kara biri olan Rüstem, bir eşkıya olarak da verilmiş olması onun bu kimliğiyle çelişmektedir (Şikârî, 2005).

SONUÇ:

Şikârî'nin Farsçadan tercüme ettiği ve son kısmını da kendi yazdığı *Karaman-nâme*'si, içerdiği destansı üslup, olayların tarihinin ve sıralamasının verilmemiş olması, yer yer abartılar içermesi, onun eleştirilen yanları olsa da Kürt tarihi yazımına şu noktalarda ciddi katkıları vardır. Öncelikle bu eser, 13 ve 15. yüzyıllardaki beylikler dönemi Orta ve Batı Anadolu hakkında derli toplu bilgi veren tek kaynak olması hasebiyle dikkate değerdir. Kürt tarih yazımı açısından ise bu eserin paha biçilmez bir değeri bulunmaktadır. İnkâr ve ret üzerine kurgulanmış olan Türk tarih tezinin aksine bu eser, bize Kürtlerin Türklerin Anadolu'ya gelmelerinden sonra da sadece Kürdistan'da değil, Orta ve Batı Anadolu'da da varlık gösterdiklerini ortaya koymaktadır. Zira Selçuklu ve Moğol akınlarından ve Kürt devletlerinin yıkılmasından sonra Kürdistan'daki siyasi hareketliliğin sükûna erdiği düşünüldüğü bir dönemde Kürtlerin Kürdistan dışındaki coğrafyalarda da varlık gösterdiğini ortaya koymaktadır. Özellikle Sivas ve civarına

yerleşmiş olan Hacı Bahadır/Bahaeddin'in faaliyetleri, dikkate değer olduğu kadar bu beylik ve onların faaliyetleri, hiçbir tarih kaynağında da yer almamaktadır. Bu da Kürt tarihinde Şikârî'nin eseri sayesinde yeni bir sayfanın açılması demektir.

Eserin Kürt tarihi yazımına bir diğer katkısı ise Kürtlerin kendi coğrafyaları dışında hâkimiyet kurdukları toprakları korumak veya genişletmek için giriştikleri mücadeleyi bütün yönleriyle anlatmasıdır. Zira bu mücadelede Kürtler, bazen güçlü ittifakların parçası olurken bazen de Türkler ve diğer unsurlarla savaflara giriştiği aktarılır. Tabii müellif, bu mücadele ve ittifakları anlatırken Kürtlerin Orta ve Batı Anadolu'daki ağırlıkları hakkında da bilgiler vermektedir. Müellifin eserinde birer cengâver olarak bahsedilen Kürt askerler ve komutanlar, birçok savaşta kahramanca çarpışarak savaşların kaderini nasıl değiştirdiklerini aktarır. Ayrıca müellif, Kürtlerin sadece ittifak ve mücadelelerinden bahsetmez. Müellif, günümüz Türk tarih tezinin gölgesinde hazırlanan eserlerin aksine Orta ve Batı Anadolu'da kurulan beyliklerden de bahsederek bunların Kürt kimliklerine vurgu yapar. Şikârî'ye göre Eşrefoğulları, Menteşeoğulları, Sivas Beyliği, Dulkadiroğlu gibi beylikler Kürtler tarafından kurulmuştur. Müellifin bu beyliklerin Kürtler tarafından kurulduğunu bildirmesi, Kürt tarihi yazımında yeni bir sayfanın açılmasını sağlamıştır. Ayrıca müellif, tarih kitaplarda adları anılan veya adları hiç duyulmamış bazı şahsiyetleri de ele alarak bu isimleri de Kürt tarihine kazandırmış ve bu kimselerin tarihin tozlu raflarında unutulup yok olmasının önüne geçmiştir. Sonuç olarak diyebiliriz ki bu eser, eleştirilen tüm eksikliklerine rağmen Orta ve Batı Anadolu'daki Kürt varlığına, Kürt kimliğinin bu topraklardaki var olma mücadelelerine ışık tutması hasebiyle bu konuda yapılacak araştırmalara sağlam bir temel sunmaktadır.

KAYNAKÇA:

- Âşık Paşazâde (2003). Osmanoğulları'nın Tarihi (haz. Kemal Yavuz&Yekta Saraç). İstanbul: K Kitaplığı.
- Bakır, A. (2008). Yazıcızâde Alî'nin Selçuk-nâme İsimli Eserinin Edisyon Kritiği (Giriş - Metin – Dizin). Yayınlanmamış Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Bozkuş, M.A. (2008). Türkiye Selçukluları Döneminde Karamanlılar. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, Türkiye.
- Cahen, C. (1979). Osmanlılardan Önce Anadolu'da Türkler (çev. Yıldız Moran). İstanbul: E Yayınları.
- Coşkun Özgün, M. (2022). Karaman-nâme (Şikârî). Türk Edebiyatı Eserler Sözlüğü. <http://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/Karaman-nâme-sikari> (Erişim Tarihi: 05.02.2023).
- Emecen, F.M. (2012). İlk Osmanlılar ve Batı Anadolu Beylikler Dünyası. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Es-Seyyid Pîr Mehmed bin Çelebi (2018). Meşâ'irü's-şu'arâ (hz. Filiz Kılıç). Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Hadîdî (1993). Tevârih-i Âl-i Osman (hz. Necdet Öztürk). İstanbul: Edebiyat Fakültesi Basımevi.
- İbni Bibi (1996). El Evâmirü'l-Ala'ie Fi'l-Umûri'l-Ala'ie (çev. Mürsel Öztürk). Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Kafesoğlu, İ. (1972). Selçuklu Tarihi. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınevi.

Kınalızâde Hasan Çelebi (2017). Tezkiretü's - şu'arâ (hz. Aysun Sungurhan). Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Şikârî (2005). Karaman-nâme [Zamanın Kahramanı Karamanîler'in Tarihi] (hz. Metin Sözen, Necdet Sakaoğlu). İstanbul: Karaman Valiliği-Karaman Belediyesi Yayınları.

Taşkıran, H. (2017). "Osmanlı Tarih Yazıcılığına Bir Tepki Olarak Karamanlı Tarih Yazıcılığı Şikârî ve Karaman-nâmesi." Uluslararası Prof. Dr. Halil İnalçık Tarih ve Tarihçilik Sempozyumu, Ankara ss. 667-678.

Tuğluk, H. İ. (2014). Şikârî. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü.
<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sikari>. (Erişim Tarihi: 29.01.2023).

Ulugana, S. (2013). Anadolu'da Kürdistan Orduları. İstanbul: Do Yayınları.

Uyar, M. (2012). "Moğol İstilas Döneminde Selçuklular", Refik Turan (ed.), Selçuklu Tarihi. Ankara: Grafiker Yayınları.

Witteck, P. (1986). Menteşâ Beyliği -13-15. Asırda Garbî Küçük Asya Tarihine Ait Tetkikler- (çev. O. Şaik Gökyay). Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Yıldız, S. N. (2010). Şikârî. Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (C. 39. ss.162-163). İstanbul: TDV Yayınları.

THE CONTRIBUTIONS OF ŞİKÂRÎ'S KARAMAN-NÂMETO THE WRITTEN OF KURDISH HISTORY IN THE 13TH AND 14TH CENTURIES

ABSTRACT:

The Turkish history thesis, which emerged in 1928 as a manifestation of the Republic's Turkism ideology and caused great criticism, shaped the geography of Anatolia; however, it is a history thesis that has been adopted due to domestic and foreign political concerns based on the denial of non-Turkish nations. This thesis, which is the reflection of the idea of denial and assimilation in the academic field, is not content with just denying the history of the other; He also appropriated the history that belongs to the other. For this purpose, historical sources have been distorted, names of personalities and architectural works have been changed, or a "no" attitude has been adopted against everything related to the other. The history of the Kurd, who was not even recognized as the other after the proclamation of the Republic, was hit hardest by this attitude. This understanding, which started the Turkish history with the arrival of the Turks in Anatolia in 1071, focused on the history of the Turks while telling the history of Anatolia. The states, principalities and wars that the Kurds established in this geography with the Turkish tribes were ignored. The Kurds were treated as a passive object with no will over which the Turks ruled. Even in the Battle of Çaldıran, one of the important events in which the Kurds were an active subject and shaped both their own history and Ottoman history, their existence was unfortunately denied in the post-Republican sources. However, when some historical sources written in the Ottoman period are considered, it is seen that the Kurds are a nation that shaped the history of Anatolia and has a strong will.

One of these histories written in the Ottoman period is the work written by Shikari. The work named "Karaman-nâme", which describes the history of the

Karamanids, which is referred to as Kitâb-ı Karamaniyye, Kitâb-ı Tevârîh-i Karamaniyye in the catalogues, was written differently from the Ottoman historiography tradition and came to the fore with its oppositional identity. This greatly increased the importance of the work. As a matter of fact, only a few opposition works have survived to the present day as a result of the dominant Ottoman ideology's influence on the historical works. In this respect, the History of Karamanoğulları shows a distinctive feature with its anti-Ottoman and pro-Karamanoglu attitude. This oppositional and biased identity of the work has caused it to be described as a text written to respond to the Ottoman propaganda of the Karamanids, who were the strongest structure against the Anatolian unity in the 14th and 15th centuries. Despite all these accusations, the work preserves its feature of being the only work written about the period in which it is the subject. In this respect, Shikârî does not focus only on the history of the Karamanids in his history. It also deals with the struggle of the Kurdish chiefs, who were involved in the struggle of the principalities trying to dominate Anatolia during the chaos created by the Mongol Invasion, against the Turks, and the principalities they established in Central and Western Anatolia. In his work, Shikârî, while dealing with the Kurds, whose existence is consciously ignored in Central Anatolia, also reveals the Kurdish identities of principalities such as Dulkhadıroğulları, Eshrefogulları, Menteshogulları, Germiyanogulları. This information provided by the work sheds light on the two hundred years of Kurdish history that Turkish historiography, based on denial and rejection, tried to obscure. As a result, Shikârî's Karaman-nâme is a very important work due to the fact that it sheds light on the two centuries-old history of Anatolia, although it has been criticized by historians despite some of its deficiencies. As a matter of fact, it is the only source we have that gives information about the activities of Kurds and other principalities in Central and Western Anatolia in the 13th century and later. Due to these features, the work's acceptance as one of the important works that sheds light on its period, despite all its negativities, is due to this feature.

In this study, starting from the history of Shikârî, one of the oldest sources on the Central Anatolian Kurds, the struggle of the Kurds with the Turks in the 13th century in Central and Western Anatolia will be discussed and as a result of the Turkish history thesis, some principalities that are considered Turkish today are actually Kurdish principalities. and how they were attributed to the Turks by distorting their history will be emphasized.

Keywords: *Kurds, Kurdish Historiography, Anatolia, Shikârî, Karaman-nâme*